

ZDISLAVA

ZAPAL SVÍČKU

Zvláštní vydání

Snímek archiv farnosti Dlouhý Most

OBSAH

Úvodník Oslavme Dušičky se sousedy	3
Rozhovor Jména zesnulých mohou znít jako litanie	4 a 5
Praktické tipy Jaké svíčky opatřit? Vhodný hudební doprovod Sbírejte jména zesnulých	6 6 6
Reportáž Jak slaví v Rochlicích Dušičkový večer	7 12
Text bohoslužby Bohoslužba slova na Dušičky	8 a 9
Inspirace Vzpomínková bohoslužba v hospici	10

Fotografie na titulní straně časopisu:
Univerzální a srozumitelný symbol:
hořící svíčka.
Snímek Zbyněk Šišpera / Člověk a Víra

ZDISLAVA
časopis litoměřické diecéze
30. ročník • 5. číslo • 50 Kč

Milí čtenáři Zdislavy,

chystáme se ve společenství církve oslavit Vzpomínku na všechny věrné zemřelé, lidově Dušičky. Je to období, kdy lidé bez ohledu na svou víru vzpomínají na ty, kdo nás předešli životem a nejsou mezi námi. Líbí se mi to slovní spojení – nejsou mezi námi. Ani „něcista“, ani agnostik, ani ateista, obvykle neříkají „nejsou“. Možná je to jen jazykový úzus. Těžko říci. Ale jistě je, že během Dušiček všichni tak nějak „změknou“, ba i ta slza jim ukápně - a i na těch nejdleších hřbitovech je pár týdnů živo.

A někde je dokonce síla lidu „jak na Václaváku“. Chlapi, ženské i děti. Valná většina z nich do kostela obvykle ani nezabloudí – nanejvýš o Noci kostelů nebo na Vánoce. Nezazlívejme jim to. Nabídněme jim akci Zapal svíčku.

Co že to je? Na Diecézní pastorační radě biskup říkal, jaká je škoda, že ani v tyto dny moc neumíme vyjít před dveře kostela, jak nám to přilíší nejde se s lidmi „kamarádit“, oslovit je a nabídnout jim alespoň kousek z těch darů a milostí, které si v církvi tolik hýčkáme: smíření, naděje, Boží milosrdenství, vzájemnost a společenství přes hranice smrti.

A pak někdo vykřikl: Zapal svíčku. Udělejme napříč diecézí akci Zapal svíčku. Zkusme to.

Postupně jsme během té rady snášeli a rozvíjeli nápady, co by se dalo podniknout. Panovala shoda, že je nutné pamatovat na místní možnosti. Velká farnost, kde se najde parta ochotných dobrovolníků, zvládne zorganizovat jistě větší akci než malé společenství. Každý může podle svých sil. Nejde o to někoho úkolovat. Berme to jako pozvání biskupa i členů Diecézní pastorační rady něco hezkého podniknout. Pro ty a společně s těmi, s nimiž žijeme a k nimž jsme jako všichni pokřtění poslání hlásat evangelium. Kněží je v diecézi něco málo přes stovku. Věřících účastníků bohoslužeb přes sedm tisíc. Když hovoříme o synodálním rozměru církve, tak i tohle patří k naší spolu-zodpovědnosti za toto společenství. Nemá to za nás dělat hrstka vyvolených a povolání. To pozvání platí pro všechny, jak zdůrazňuje biskup v rozhovoru, který naleznete dále v tomto speciálním vydání Zdislavy. Nejde ani o to, „vyšachovat“ z toho kněze. Spíš se k nim přidat.

Možnosti, co podniknout, jsme shromáždili uvnitř tohoto diecézního listu. Může být, že „jen“ pozveme plakátkem ke společnému rozsvícení svíček, ke vzpomínání a modlitbě za zemřelé na hřbitově nebo někde u křížku. Stačí tam nějakou dobu pobýt, nabídnout svíčku, rozhovor, modlitbu. Jinde se podaří více lidem otevřít kostel k tichému zastavení a na závěr uspořádat modlitební setkání – někde budou mít varhaníka, jinde jen reprodukovanou hudbu (kde ji vzít, viz samostatný článek). Některému společenství vystačí síly dokonce na bohoslužbu slova, ba i na mši svatou a předem vysbírají do schránky na hřbitově nebo u kostela (nebo na e-mailu) od sousedů jména těch zesnulých, za které se budou chtít modlit. Možná se najde i parta, která připraví i nějakou speciální akci po vzoru litoměřického Hospice sv. Štěpána, o níž se také dočtete dále. Každopádně nejdůležitější je právě pozvání. Připravili jsme proto několik vzorů plakátů na dltm.cz/zapal-svicu. Jsou nachystané pro dokončení v aplikaci Canva podle vašich místních poměrů.

Budeme rádi, když nám o své „dušičkové“ akci dáte vědět a pošlete třeba i nějaké fotografie na e-mail nyvlt@dltm.cz nebo zdislava@dltm.cz.

Přeji Vám k tomuto podniku hojnost sil, chuti a Božího požehnání.

Jiří Nývlt, redaktor Zdislavy (a člen Diecézní pastorační rady)

Zapal svíčky

Jména zesnulých mohou znít jako litanie

Jak si představujete akci Zapal svíčku v jednotlivých farnostech a společenstvích křesťanů? Jak na to?

Sám jsem během své pastorační práce zaznamenal, že v čase kolem svátku Vzpomínky na všechny věrné zemřelé, kterému se říká Dušičky, jsou lidé

velmi otevření tématům naší víry. Řečeno jednoduše – když věří „v něco nad námi“, tak na začátku listopadu se u nich projevují takové „praktické důsledky“: tuší, že musí být také

něco „potom“, tedy po smrti. Je to víra přirozeně zakódovaná v člověku.

A my bychom mohli „nekostelovým“ lidem nabídnout – a já bych si to moc přál – prostor, čas a možnost něco takového s námi poznat a zažít. Budeme společně na naše zemřelé myslet, budeme si je připomínat. A my, kteří to umíme, se za ně budeme také modlit. A k takové modlitbě můžeme pozvat.

Nabídnout modlitbu?

Ano, říci: „Budeme nést vaše blízké, na kterých vám záleží, v našich modlitbách, chcete?“ Modlit se za mrtvé je z našeho křesťanského hlediska skutek milosrdenství, který máme konat.

Tak ho konejme! Je to také příležitost otevřít Písmo, tedy čas pro hlásání radostné zvěsti. Tohle je jedinečná okolnost a nemusíme nic zvláštního vymýšlet. Je to svátek, ve kterém se můžeme s otevřeností, srozumitelnými motivy a úmysly potkat s většinou společností.

A k tomu má sloužit aktivita Zapal svíčku.

Tak si to představuji. Všichni, kdo máme ruce, nohy, jsme pokřtěni a víme o tom, bychom mohli otevřít naše kaple, kostely, hřbitovy a srdce. A být s lidmi... Stačí připravit plakátek, a když nic jiného, tak být na místě, být nablízku. To především mi připadá důležité.

No a Zapal svíčku se to jmenuje podle toho, že se na Dušičky skutečně zapalují svíčky. A to hodně, Češi jsou tím vyhlášení: na některé hřbitovy zaplavené světlem svíček je v dušičkovém čase krásný pohled.

Hroby jsou vyzdobené květinami a hoří tam množství světél. A to světlo ukazuje, že své předky neseme v srdci, že nám na nich záleží. To světlo je symbolem života. My křesťané používáme tento symbol od samých počátků dějin církve a navazujeme i na židovskou tradici. Hezky to ukazuje starokřesťanský hymnus Phós Hilarión, což se překládá jako „Radostné světlo“.

Světlo symbolizuje Krista, který vstal z mrtvých a plamen jeho života hoří a už nikdy neuhasne. Proto tak rádi v našem společenství zapalujeme svíčky.

To ale lidé úplně nevědí.

Jistě, ale je to symbol srozumitelný, dostupný a hovoří sám za sebe bez nějakých větších slov. Vytváří

Biskup Stanislav Příbyl zve věřící i nevěřící na akci Zapal svíčku. Jednotlivá společenství ve farnostech litoměřické diecéze při ní mohou nabídnout lidem bez rozdílu víry či vyznání vzpomínku na „své“ zemřelé.

blízkost. Je to světlo živé, teplé i barvou. Můžeme jím vstoupit do dialogu s lidmi, kteří jsou ostýchavě nevěřící a my bychom mohli být rádi a třeba i ostýchavě spolu s nimi.

Jak si to konkrétně představujete?

Spoustu věcí v tomto čase už dávno děláme. Modlíme se za mrtvé, chodíme na hřbitovy, ale konáme to pro své příbuzné a blízké, jejichž příběhy známe.

Na diecézní pastorační radě jsme rozvíjeli nápad, že bychom mohli vyžvat věřící lidi, aby například otevřeli kaple, kostely a prostě šli na hřbitov a tam nějakou dobu setrvali, prostě byli a dali se do řeči a nabídli lidem náš poklad: modlitbu. Máme-li být světlem světa, tak kdy jindy, než když se světla rozsvěcují.

Nebo můžeme pozvat v nějakém čase do kaple či kostela k rozsvícení svíček. Naše kostely jsou často z pochopitelných důvodů zavřené. Tak co třeba je otevřít a nějakou dobu tam být, střídát se a čekat, jestli někdo na naše pozvání zareaguje? Když je kostel u hřbitova nebo na hřbitově, tak je to naprosto ideální kombinace. Nebo to může být jakékoliv jiné místo: křížek, pomníček, kaplička, když v obci hřbitov není. A tam „držet službu“ a přichozím věnovat svíčku a nabídnout jim, že se můžeme společně pomodlit nebo společně zavzpomínat.

Jakou s tímhle máte zkušenost? Přijdou lidé?

Zkusme to. Když jsem byl farářem v Horní Polici, tak jsme se modlili na hřbitově. Lidé postupem let došli. Předčítal jsem seznam zesnulých farářů, který tam je známý od 14. století. No ale pak jsem lidi vyzval, aby vyslovili jméno svých příbuzných a přátel: za koho se máme modlit. Byly z toho takové pěkné litanie. Lidé postupně dostávali odvahu, no a pak jsme všichni věděli, za koho se modlíme. On je to velice zvláštní pocit,

když jméno toho blízkého zemřelého vyslovíte. Byl bych moc rád, kdybychom něco takového uměli nabídnout našim bližním, kteří si s tím třeba úplně nevědí rady.

Dušičková modlitba biskupa na litoměřickém hřbitově. Snímek Marta Marková

Do jaké míry je to vázané na osobu kněze?

Vůbec. Každý z nás, kdo jsme pokřtěni a svou víru bereme vážně, tak máme takový úkol. Křesťané se mají modlit za zemřelé, stejně jako chodíme navštěvovat nemocné, zastavíme se s někým, kdo je sám, abychom mu prostě trochu zpříjemnili život. To je přece praktický projev našeho křesťanského života. Stačí mít dobrou vůli a kousek odvahy vystoupit z komfortní zóny.

A jak překonat ten ostych? Laici se často v takové situaci necítí úplně dobře: v té roli bývá obvykle někdo, kdo si na sebe vzal albu nebo fialovou štolu a začal něco říkat a modlit se...

Má to dvě roviny. Čistě lidskou a také to v sobě nese esenci našeho povolání vyplývajícího ze křtu.

Běžně se přece bavíme s lidmi. V obchodech, na vsi, při venčení psa, když jdeme s odpadky a taky třeba s lidmi hovor. Můžeme takový rozhovor zavést i na hřbitově nebo v kostele. Navíc, když do toho jdou dva nebo tři lidé, mohou se vzájemně podpořit. Nemělo by to být nějaké vnucování, ale prostě nabídka. Zkusme to.

Jsou farnosti, kde mají ve zvyku udělat i „nizkoprahovou“ bohoslužbu slova, a to i bez přítomnosti kněze, když tam není. Pokud se přichozí ostýchají, mohou jména svých blízkých napsat na papírek. Ty ostatně lze sbírat už předem třeba do schránky na hřbitově. Bohoslužba v kostele ale trochu zvyšuje práh. Přimlouval bych se, aby byla zaměřená i na ty, kteří mezi nás nechodí, kteří váhavě přešlapují u dveří. Snažil bych se to našim spoluobčanům ulehčit,

Snímek Stanislav Knotek/Člověk a Víra

aby nepřišli do nějakého prostředí, v němž se nebudou cítit ve své kůži.

Nám katolíkům bych poradil: zkusme někdy jít na bohoslužbu do jiné církve, nebo dokonce jiného náboženství. Zjistíme, jaké to může být - prožívat ten pocit nepatřičnosti, který vede až k chuti odejít, utéct. A tohle přesně zažívají naši spoluobčané, kteří nejsou v kostele tak doma jako my. Podejme jim pomocnou ruku.

Jiří Nývlt

Hymnus Phós Hilarión pochází z 3.–4. století a je považován za nejstarší dochovaný křesťanský hymnus mimo biblické texty, který se dodnes používá. V Breviáři jej máme v katolické církvi zařazený v prvních nedělních nešporách jako hymnus každých čtrnáct dnů. Je součástí večerních modliteb v pravoslavné církvi i v byzantském ritu katolické církve a objevuje se dokonce i v luterských liturgiích. Tradice jeho zpěvu byla už ve 4. století označována sv. Basilem Velikým jako „starobylá“. Text oslavuje Krista jako světlo světa, které přichází s večerem a přináší duchovní jas. V českém prostředí se může použít jako součást modlitby breviáře, zejména při večerní chvále nebo adoraci a právě i v čase Dušiček.

Radostné světlo svaté slávy nesmrtelného Otce nebeského, svatého, blaženého Ježíše Krista. Když přichází večer a my vidíme světlo, chválíme Otce, Syna i Ducha svatého Boha. Ty jsi hoden být oslavován v každém čase svatými hlasitými chválami. Bože, Synu, dávající život, svět tě oslavuje.

Dušičková bohoslužba se žehnáním hrobů na hřbitově v Chrástavě. Snímek Viktor Černý/Člověk a Víra

Snímek Zbyňek Šišpera/Člověk a Víra

Jaké svíčky se hodí pro použití při oslavách památky Vzpomínky na všechny věrné zemřelé?

Svíčky „obětinky“

- ideální pro použití přímo v kostele (kde nefouká vítr)
- k jejich umístění je dobré mít připravenou dostatečně velkou nádobu s pískem (miska, truhlík aj.)
- svíčku má každý možnost si vzít a zapálit (přípravme i sirky nebo zapalovač) a zapíchnout do nádoby s pískem

Čajové svíčky

- dají se použít v kostele i na hřbitově (ve venkovním prostředí)
- v kostele je možné je položit zapálené např. na stůl (dobré použít nějakou desku, ochranu ubrusu nebo stolu – i z těchto svíček se může vylít roztavený vosk – někde v kostelech již mají i stojánky)
- na hřbitově může být rovněž stůl, spíše je ale možné tyto svíčky využít i na hroby. Může být k dispozici např. lucernička. Někde je možné třeba i v odpoledních hodinách vyrábět lucerničku a pak zanechat na hřbitově (dle prostoru, pozic a sil)

Klasická hřbitovní svíce

- v kostele (na stůl, lavice, pokud jsou v kostele rovné vrchní části)
- na hřbitově klasické vložení na hroby nebo na jedno místo (např. stůl)
- kreativní část – můžete na svíčku nalepit myšlenku, citát z bible aj.

LED čajové svíčky

- lze použít tam, kde by mohl kapající vosk způsobit škodu nebo za nevhodných povětrnostních podmínek
- dají se pořídit např. v Jysku

Připravte místo, kam lze svíčky položit

- Ne každý musí mít hrob na daném hřbitově. Někdy se lidé odstěhují daleko a mohou chtít jen vzpomenout na zemřelé a nebudou mít svíčku kam dát.
- Někde hřbitovy mají centrální kříž, je to vhodné místo, kam by se mohly také klást svíčky.
- Někde je zřízen tzv. háj.
- Na místech, kde budou svíčky (pokud je budete nabízet), připravte i sirky, zapalovač, také je dobré připravit krátká zamyšlení nebo úryvky z Písma Svätého. Dobrá jsou témata jako odpuštění, ztracení a nalezení, pláč, ticho, klid.
- Rovněž by mohly být umístěny prázdné kartičky s tužkou, kam by lidé mohli psát své myšlenky, postřehy a vzkazy a dát je do krabičky, truhlíčky, košíčku.
- Dobré by bylo také dát košíček na dobrovolný dar kostelu.

Sbírejte jména těch, za které se budete modlit

Zhruba týden až čtrnáct dní před Dušičkami umístíme na hřbitově nebo ke kostelu spolu s plakátkem schránku, do které je možné vřazovat lístečky se jmény zemřelých. Za ně se pak farnosti v období kolem Dušiček modlí. Ke schránce je třeba připojit letáček s informacemi, tužku a připravené lístečky, které budou ukryté před deštěm. Využít k tomu lze velmi dobře plastovou průhlednou obálku. Nabídnout můžeme také k tomu účelu zřízenou e-mailovou schránku. Na to všechno je možné upozornit také v místním obecním zpravodaji, na farním nebo obecním webu.

Na letáčku u schránky by měly být tyto informace:

Na lístečky můžete psát jména svých blízkých zemřelých, pak je vhodně do schránky. Místní farní společenství se za ně bude modlit.

Kdy a kde bude společná modlitba za tyto zemřelé a připojené pozvání pro všechny.

V den, kdy se chceme za zemřelé společně modlit, je třeba schránku odinstalovat a přepsat jednotlivá jména.

Při společné modlitbě v kostele, kdy přečteme všechna jména z lístečků, světujeme zemřelé Božímu milosrdenství. Tato modlitba může být velmi jednoduchá nebo spojená s bohoslužbou slova a nemusí být přímo 2. listopadu.

Barbora Nývltová, Katechetické centrum litoměřického biskupství

Pozn.red.: V jedné farnosti se osvědčilo sbírat jména i při různých příležitostech osobně během října - přímo v obci. I to byla příležitost k pozvání. Dokonce i když si chlapi zašli na pivo.

Tipy k hudebnímu podkladu

Aneb co pustit v kostele nebo na hřbitově při akci Zapal svíčku

Z hlediska hudebního podkladu či doprovodu se nabízejí dvě základní možnosti. Najdou-li se na daném místě šikovní hudebníci či zpěváci, je možné, aby program doprovodili živou hudbou. Může se jednat jak o instrumentální hudbu, tak o zpěv či kombinaci obojího.

Je však třeba dbát na kvalitu provedení a vhodný výběr skladeb. Nabízí se např. hudba z Taizé. Je možné využít také bohatou zásobu skladeb na adrese zpevník.proscholy.cz

Snímek Ivana Bužkovského/Člověk a Věra

Druhou možnost pak představuje reprodukováná hudba. V tomto směru lze využít internetových portálů typu pixabay.com/cs/music nebo licensing.jamendo.com/en, které nabízejí širokou škálu hudebního obsahu volně ke stažení (bez nutnosti řešit autorská práva). I zde je třeba při výběru pamatovat na kvalitu i vhodný výběr skladeb.

Jan Němeček

V Rochlicích zvou sousedy svíčkami před kostelem

Na zesnulé vzpomínají lidé věřící i nevěřící. To mají společné. Často se říká, „už nejsou mezi námi“, což je ale docela něco jiného než „už nejsou“. Dušičky se mohou stát svátkem křesťanské naděje i pro ty, kdo s církví nežijí. A pomoci jim k tomu může každá farnost. Podívali jsme se například na jednu libereckou.

Sousedy z největšího libereckého sídliště, kde žije 12 tisíc obyvatel, zve farnost sv. Jana Křtitele v Rochlici na plakátech i letáčích už několik dní předem k dušičkovému zastavení. „Můžete přijít, zapálit v kostele svíčku a vyjádřit svou lásku a úctu k těm, kteří zesnuli. Není to jen moment smutku, ale také čas vděčnosti za jejich život“, vysvětlil zdejší duchovní P. Dominik Valer OFM.

Chrám je otevřený 2. listopadu od čtyř do osmi večer, osvětlený tlumeným světlem a svícemi – některé jsou i venku před kostelem, aby zvaly dovnitř. „Přejeme si, aby sousedé mohli navštívit prostředí, které vybízí ke ztišení, a měli čas a prostor věnovat vzpomínku svým zemřelým“, doplnila jedna z organizátorek Zdeňka Cvejnová.

V Rochlicích kněz dokonce vystaví Nejsvětější svátost. Vzadu na stolku jsou svíčky pro ty, kdo si nepřinesou vlastní. Přichází vítají alespoň dva farníci, kteří nabídnou svíčku, poradí, kde ji rozsvítit, a pozvou dál.

„Máme tam také dva košíky. V jednom jsou ruličky s Božím slovem, je u něj cedulka „Bůh k tobě mluví“, a ve druhém jsou papírky, kam mohou lidé napsat úmysl, jméno či prosbu, kterou

my farníci zahrneme do svých modliteb. U toho je zase cedulka „Bůh ti naslouchá“. Většina lidí ještě aspoň na chvíli usedne do lavice. Často jsou vidět i slzy“, popsala zkušenosti z minulých let Zdeňka Cvejnová. Dušičkovou atmosféru v Rochlici doplňuje hudební podkres – zpěvy z Taizé.

Zastavit se se svíčkou

Eucharistickou přítomnost Krista rochlíci nijak nevysvětlují. Jak říkají, není to katecheze. „Kristus tam zkrátka stojí nad těmi svíčkami připomínajícími zemřelé a lidé k němu přicházejí, aniž mnozí vědí, kdo je. Tak to přece bylo velmi často i na počátku jeho působení“, popisuje P. Valer a dodává: „Mne samotného překvapilo, jak silná duchovní atmosféra v kostele vládne, přestože většina přítomných, pokud vím, nejsou aktivní věřící. Mnozí se po zapálení svíčky zastaví a sednou do lavice třeba na půl hodiny.“

Přijít kolem 2. listopadu k hrobům předků není pro mnohé jednoduché – třeba proto, že se odstěhovali stovky kilometrů. Pozvat proto sousedy při této příležitosti znamená vytvořit pro ně prostor ke ztišení a vzpomínce na své předky a blízké.

(jmn)

Snímek archiv farnosti Rochlice

V katolické tradici je modlitba za zemřelé konkrétním projevem lásky, soucitu a pomoci bližnímu. Milosrdenství není jen cit, ale účinný čin, který vychází z vnitřního pohnutí a vede k praktické službě. Ježíš říká: „Buďte milosrdní, jako je milosrdný váš Otec“ (Lk 6,36). V po-

dobensví o milosrdném Samaritánovi (Lk 10,25-37) ukazuje, že milosrdenství překračuje hranice náboženství, původu i zákona.

Katolická tradice rozlišuje tělesné a duchovní skutky milosrdenství - mezi ty tělesné patří kromě jiného i „pohřbívat

mrtvé“ a mezi ty duchovní pak „utěšovat zarmoucené“ a „modlit se za živé i zemřelé“. Tyto skutky nejsou jen morálními doporučeními — jsou výrazem Boží lásky, která se uskutečňuje skrze každého člověka, který se tak stává nástrojem Božího milosrdenství ve světě.

Bohoslužba slova na Dušičky

● *Bohoslužbu slova může při dušičkovém setkání vést i knězem pověřený laik. Měla by být připravená, není vhodné improvizovat. Proto je vám k dispozici tento „návod“, či text bohoslužby.*

● *Bohoslužba slova může být v kostele. Obvykle bývá vedena od ambonu. Může se uskutečnit i na hřbitově nebo na jiném vhodném místě (před kaplí, u křížku a podobně). Všechny podklady si je dobré předem nachystat.*

● *Hudba bere za srdce. Pokud vaše společenství umí a chce: hrajte a třeba i zpívejte. Zapojit můžete i „neznámé“ příchozí. Pokud nelze jinak, využít lze i reprodukovanou hudbu. Výnechme však skladby, které svým duchem „vyvádějí“ z modlitební atmosféry (třeba znělka seriálu). Mohou to být skladby „nekostelové“, pokud jsou neutrální a vedou k usebrání.*

● *U opakujících se modliteb býváme přesvědčeni, že je známe z paměti. To obvykle platí, jsme-li v lavici. Před lidmi je to někdy jinak. Mějme tedy text před sebou a raději jej čtěme.*

● *Lze zůstat v civilním oblečení, mělo by být odpovídající významu bohoslužby. Z liturgických rouch je vhodná alba.*

● *Pokud budeme v chrámu, je na místě se vyhnout užívání sedadla kněze. Předem ověříme funkčnost mikrofonu a rozhlasu v kostele (je-li instalován). Pokud není k dispozici (i na hřbitově), pamatujme, že je nutné hovořit opravdu nahlas.*

● *Před zahájením se krátce pomodlíme s prosbou o vedení Duchem Svatým.*

● *Jsme-li v kostele, můžeme zazvonit a pak vyjít k oltáři. Zde poklekneme a přejdeme k ambonu, kde máme připravené všechny texty. Vyzveme přítomné, aby povstali. Je nutné počítat s tím, že ne všichni se orientují.*

● *Na úvod bohoslužby je vhodné se krátce představit. Přiblížit účel a smysl našeho setkání i průběh bohoslužby: čeká nás čtení z Písma, duchovní slovo, společné přímluvy a modlitby. Sdělíme orientačně i dobu trvání tohoto setkání. Připomeneme, že nikdo není nucen setrvávat a lze kdykoliv odejít.*

ZAHÁJENÍ

Bohoslužba může začít hudbou či zpěvem.

Zahájíme znamením kříže a slovy:

Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého. Amen.

Pokračujeme výzvou k úkonu kajcnosti.

Tys nám ukázal cestu k Otci, Pane, smiluj se nad námi.

Odp.: Pane, smiluj se nad námi.

Tys nám svou smrtí daroval nový život, Kriste, smiluj se nad námi.

Odp.: Kriste, smiluj se nad námi.

Tys nám připravil příbytek v domě svého Otce, Pane, smiluj se nad námi.

Odp.: Pane, smiluj se nad námi.

Smiluj se nad námi, všemohouci Bože, odpust’ nám hříchy a doved’ nás do života věčného.

Amen.

VSTUPNÍ MODLITBA

Protože nemáme jáhenské svěcení, neříkáme výzvu „Modleme se“. Vstupní modlitbu čteme bez úvodu a se sepjatýma rukama:

Všemohoucí věčný Bože, ty jsi Pán nad živými i mrtvými. Všem dáváš poznat své milosrdenství. Prosíme tě za naše zemřelé, aby mohli navěky žít v plnosti tvého života a tvé lásky.

Skrze Krista, našeho Pána.

Amen.

ČTENÍ Z PÍSMA

Vyzveme přítomné, aby se posadili a vyslechli Boží slovo. Čtení může přednést například některý z dalších přítomných farníků.

(1 Sol 4,13-14.17-18)

Čtení z prvního listu svatého apoštola Pavla Soluňanům

Nechceme vás, bratři, nechat v nevědomosti o těch, kteří už zemřeli. Nesmíte pro ně truchlit tak jako ostatní, kdo nemají naději. Poněvadž věříme, že Ježíš umřel i vstal z mrtvých, věříme také, že s Ježíšem přivede Bůh k životu i ty, kdo zesnuli ve spojení s ním. A pak už budeme s Pánem navždycky. Těšte se proto navzájem těmito slovy.

Slyšeli jsme slovo Boží.

Všichni odpovídají: Bohu díky.

Žalm může zpívat nebo recitovat další z farníků a je na místě jej uvést několika slovy:

Žalmy jsou několik tisíc let staré biblické texty – modlitby. Budeme přednášet vždy jednu sloku a mezi ně budeme vkládat odpověď, refrén, který uslyšíme na začátku.

Žalm 130 (129),

Doufám v Hospodina, doufám v jeho slovo.

Odp.: Doufám v Hospodina, doufám v jeho slovo.

Z hlubin volám k tobě, Hospodine, Pane, vyslyš můj hlas! Tvůj sluch at’ je nakloněn k mé snažné prosbě!

Odp.: Doufám v Hospodina, doufám v jeho slovo.

Budeš-li uchovávat v paměti viny, Hospodine, Pane, kdo obstojí? Ale u tebe je odpuštění, abychom ti mohli v úctě sloužit.

Odp.: Doufám v Hospodina, doufám v jeho slovo.

Doufám v Hospodina, duše má doufá v jeho slovo, má duše čeká na Pána více než stráže na svítání.

Odp.: Doufám v Hospodina, doufám v jeho slovo.

Více než stráže na svítání at’ čeká Izrael na Hospodina, neboť u Hospodina je slitování, hojné je u něho vykoupení.

On vykoupí Izraele ze všech jeho provinění.

Odp.: Doufám v Hospodina, doufám v jeho slovo.

DUCHOVNÍ ZAMYŠLENÍ

Po žalmu následuje krátké zamyšlení, které může přečíst opět někdo další ze shromážděného společenství věřících.

Připravila jej členka Diecézní pastorační rady Alice Macková z Teplíc:

Dušičkově zastavení s odpuštěním a vděčností

Mnozí z nás prožívají při Dušičkách určitou tajemnost a zvláštní napětí. Lákají nás barevná mihotající se světýlka na setmělém hřibově, která jako by dávala nový, radostný život duším zemřelých. Možná jsme už od dětských let navštěvovali v ten druhý listopadový večer s prarodiči nebo rodiči místo věčného odpocínku našich předků i přátel a vnímali jsme jejich mimořádnou blízkost.

S postupem času tyto romantické představy vystřídá smutek a bolest, že ty, které jsme milovali, už nemůžeme obejmout, zavolat jim nebo se s nimi podělit o každodenní radosti. Na druhé straně prožíváme i hlubokou vděčnost – za to, že jsme je vůbec mohli znát, že jsme spolu kráčeli i sebemenší kus cesty, že právě oni nás nějakým způsobem ovlivnili.

Často si klademe otázku, jestli jsme všem v životě dostatečně děkovali. A právě Dušičky nám nabízejí příležitost to napravit. Můžeme poděkovat – i když už naši blízcí fyzicky neslyší – za chvíle radosti, za lekce, které nám dali, za lásku, i když někdy byla nedokonalá. Každý vztah má totiž svou hodnotu, i ten složitý. I když nás někdy zraňoval, i tehdy nás formoval a posouval dál.

S tím souvisí i odpuštění. Smrt často zanechává otevřené rány, nedorečené věty, nevyslovené výčitky. Tento svátek je i možností zbavit se toho, co tíží – odpustit těm, kteří už nejsou mezi námi, a stejně tak požádat o odpuštění za to, co jsme sami vůči nim nezvládli. Neodpuštění je jako vězení, ve kterém držíme sami sebe, přestože klíč máme uvnitř. Sami jsme totiž ti, kdo trpí nejvíc, když se necháme spoutat krivdami. Možná právě letošní Dušičky mohou být okamžikem, kdy to poprvé zkusíme jinak: zapomenout na staré krivdy, pokusit se odpustit a nadechnout se svobodněji.

Vzpomínka na všechny věrné zemřelé nás zve k zastavení. V současné době, kdy pořád někam spěcháme a kdy se smrt často snažíme vytěsnit, působí tento svátek jako zpomalení. Připomínka, že život na tomto světě není nekonečný, že vztahy nejsou samozřejmostí a že smrt – jakkoli ji nerozumíme – je součástí našeho lidského příběhu. A právě to, že ji nerozumíme, může být naopak darem. Otevírá nám prostor k otázkám, které si v běžném shonu nepokládáme: Co je pro mě důležité? Jak žiji své vztahy? Kým jsem díky těm, kteří tu už nejsou?

Dušičky jsou svátkem, který přesahuje hranice náboženství. Každý z nás má totiž možnost pocítit, že úcta k zemřelým, zastavení se u jejich památky a chvíle vděčnosti dávají životu hloubku. Jsou to okamžiky, kdy si uvědomujeme, že i my jednou odejdeme, a tak se můžeme zamyslet, co tu chceme zanechat – jaký příběh, jakou stopu ve vztazích s druhými.

Až letos zapálíme svíčku, zkusme ji věnovat nejen těm, které jsme milovali, ale i těm, se kterými náš vztah nebyl jednoduchý. I oni byli součástí našeho života, i oni nás nějakým způsobem formovali. Ať se plamínek stane symbolem vděčnosti, smíření a nového začátku.

Možná právě v té chvíli objevíme, že Dušičky neznamenají jen přinesené svíčky a vyzdobené hroby, ale především světlo, které si neseme v sobě. O světle vděčnosti, odpuštění a naděje. A to je dar, který nám mohou přinést – dar zastavení, dar pohledu zpět i vpřed, dar života, který se učíme žít hlouběji právě díky těm, kteří už odešli.

Zde je možné zpívat, hrát nebo spustit reprodukovanou hudbu.

PŘÍMLUVY

Můžeme přednést tyto připravené přímluvy. Lze je přednášet také spontánně. Je třeba držet se proseb za svět, naši zemi, obec, za naše společné potřeby a při této bohoslužbě zejména za zesnulé přátele a rodinu.

Vzpomínáme na naše zesnulé příbuzné, dobrodince, přátele a známé a na všechny, kdo nám v životě prokazovali dobro. Prosíme i za všechny, s nimiž jsme si nerozuměli a ublížili jsme si. Prosme Pána za ně a za všechny, kdo na tomto hřbitově odpočívají. Bože, Otče všech živých.

Můžeme dodat: Kdo se chce připojit, odpovídáme Prosimě tě, vyslyš nás.

Přímluvy může předčítat opět někdo jiný:

Svěřujeme ti s důvěrou naše zesnulé rodiče a přátele; dej jim věčnou radost v nebeském domově.

Odp.: Prosíme tě, vyslyš nás!

Bohoslužba slova

Do Tvého milosrdenství, Bože, vkládáme všechny, kdo v naší obci zesnuli v uplynulém roce.

Odp.: Prosíme tě, vyslyš nás!

Prosíme za všechny, na které nikdo nevzpomíná - at’ všichni poznají moc tvého milosrdenství a tvé odpouštějící lásky.

Odp.: Prosíme tě, vyslyš nás!

Prosíme za ty, kdo přicházejí na náš hřbitov, at’ tu nachází útěchu a pokoj. Prosíme i za všechny, kdo se o něj starají.

Odp.: Prosíme tě, vyslyš nás!

Prosíme za všechny oběti válek a násilí, katastrof i nešťastných úrazů; uveď je do toho pokoje, který svět dát nemůže.

Odp.: Prosíme tě, vyslyš nás!

Všem, kdo trpí ztrátou svých blízkých, dej poznat útěchu, která pramení z křesťanské naděje.

Odp.: Prosíme tě, vyslyš nás!

Za duše všech, kdo odpočívají na tomto hřbitově, i za naše setkání s nimi u tebe v nebi.

Odp.: Prosíme tě, vyslyš nás!

Je to také vhodný okamžik pro předčítání jmen těch, kteří nám byli svěřeni k modlitbě. Můžeme také ve shromáždění jejich jména spontánně vyslovovat.

Tuto část uvedeme např. těmito slovy:

Dobrý Bože, Tvému milosrdenství odevzdáváme zejména naše blízké:

Je vhodné začít předčítáním jmen nebo některá vyslovit: např. za maminku Marii Královou, dědečka, za kamaráda Michala... posléze můžeme vyzvat přítomné, aby nás následovali.

Modlitbou pak uzavřeme přímluvy i tuto jejich část:

Bože, ty nejsi Bohem mrtvých, ale živých. Smrtí svého Syna jsi naši smrt přemohl, jeho pohřbem jsi posvětil naše hroby, jeho vzkříšením obnovil náš život a dal nám nesmrtelnost. Přijmi naše prosby za všechny, kdo nás svým životem předešli. Dej, at’ tě poznají tváří v tvář a chválí tě na věky. Skrze Krista, našeho Pána.

Amen.

Vyzveme k modlitbě Páně:

Pomodleme se modlitbu, kterou nás naučil Pán Ježíš:

Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno tvé. Přijď království tvé. Bud’ vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dej nám dnes. A odpust’ nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům. A neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého.

Amen.

Pak proneseme několik slov na rozloučenou. Například:

Děkuji za toto shromáždění, všem díky, že jste přišli vzpomenout na naše zemřelé.

Pak proneseme žehnací modlitbu. Ten, kdo modlitbu vede, nedělá znamení kříže jako kněz, ale označí křížem sám sebe.

At’ nám žehná a chrání nás všemohoucí a milosrdný Bůh Otec i Syn i Duch svatý.

Amen.

Pokud jsme v kostele, pak v tichu poklekneme před svatostánkem a odejdeme do zákristie. Je to další okamžik k zařazení hudby. Je vhodné i po skončení bohoslužby zůstat přítomným k dispozici a dle situace nabídnout sdílení jejich situace a naděje.

Inspirace Vzpomínková setkání v hospici

K hospicové práci od počátku patří také doprovázení pozůstalých obdobím truchlení a smutku. Děje se to individuálně, ale pak také společně. Slouží k tomu vzpomínková setkání.

Ráda bych na následujících řádcích přiblížila, jak se vyvíjela, a nabídla inspiraci pro „civilní“ a přitom duchovní vzpomínku na zemřelého.

Litoměřický hospic byl otevřen v únoru 2001 a hned v tom roce na podzim se takové setkání uskutečnilo poprvé. V téměř nezměněné formě probíhalo až do roku 2019. Setkání začínalo bohoslužbou v hospicové kapli. V jejím průběhu se četla jména těch, na které jsme v daném období vzpomínali. Po skončení jsme se přesunuli do jídelny k posezení s pohoštěním. Při něm se odehrávaly často důležité rozhovory pozůstalých se členy našeho týmu.

Vzpomínám na dvě čerstvě dospělé dcery, které si byly schopné poprvé od tatínkovy smrti prohlédnout album fotografií z posledních dnů jeho života. Nebo na vdovu, která se právě při tomto setkání po několika měsících nejistoty vptala lékaře na okolnosti manželovy nemoci a závěru života. Vzpomínání spolu s personálem, který se v posledních dnech staral, je často hojivé, a jak se dozvídáme ze zpětných vazeb, je důležitým milníkem na cestě k přijetí bolestivé skutečnosti.

Postupně se mše svatá i tohoto setkání účastnilo méně a méně lidí. Pro nás věřící katolíky bylo důležité, že za zemřelého byla sloužena mše svatá, ale jejich blízkým pozůstalým tento posvátný obřad zůstával cizí a nesrozumitelný.

Hledali jsme tedy způsob, jak vzpomínkové setkání připravit jinak. A pomohlo nám v tom i období covidu, kdy nebylo možné zvát cizí lidi dovnitř hospice, a přesto jsme setkání považovali za důležité. Od roku 2020 má tedy naše setkání

novou podobu, která by snad mohla být inspirací i pro jiné formy vzpomínání. Třeba zrovna to dušičkové při akci Zapal svíčku.

Obrátili jsme pořadí – setkání začíná neformální částí – čajem, pohoštěním, povídáním. Pokračuje na zahradě hospice u mělké nádoby s vodou a je zakončena průvodem se svícemi přes náměstí k děkanskému kostelu, kde je pak sloužena farní mše svatá s úmyslem za zemřelé pacienty hospice. Na každém, kdo pozvání přijme, je rozhodnutí, zda se chce účastnit celého setkání, nebo jen jeho části.

Symboly

Pracujeme s několika symboly – nádoba s vodou, kamínky, květy s krátkými stonky (chryzantémy, měsíček zahradní, růže), čajové svíčky.

Kámen

Nasbíráme podobně velké světlé kamínky, tak akorát do dlaně. Každý při příchodu dostane jeden, aniž by věděl, k čemu bude. Ten, kdo setkáním provází, může říci: „Tak jako kamínky, které máme v dlaních, jsme si i my lidé v podstatě podobní, ale v jednotlivostech se lišíme. Jsme jedineční tvarem, velikostí, nerovnostmi. Někdo jsme jemnější, někdo hrubší, každý máme nějakou tu chybu. Takoví byli i ti, na které jsem dnes přišli vzpomínat. Každý měl svůj charakter a také váš společný příběh je nezaměnitelný. Kámen také můžeme vnímat jako něco těžkého, tíživého, co nelze rozpustit. I čas, který jsme prožili s našimi zemřelými, může obsahovat různá malá či velká zranění, kterých jsme se navzájem, byť nechtěně, dopustili – jakési kameny, které stále cítíme a které bychom chtěli rozpustit a smýt. Vtiskněte nyní ve chvíli ticha symbolicky do toho kamene to těžké. Ať už je to něco, co máte odpustit vy, nebo naopak něco, za co byste chtěli o odpuštění poprosit.“ Potom vyzveme přítomné, aby vkládali kamínky do připravené nádoby s vodou. Ta je naším dalším symbolem.

Voda

Vkládání kamínků opět provázíme mluveným slovem: „Voda je symbolem čistoty, očištění. Jak plyne, odnese vše

těžké. V křesťanství je symbolem odpuštění a křtu. Do vyprahlé pouště voda přináší svěžest, čerstvost i nový začátek. Věříme, že jako voda časem smyje z kamínků to těžké, co jsme nich vložili, tak i naše srdce budou omyta, očištěna odpuštěním, když o něj stojíme.“

Můžeme zařadit hudbu živou či reprodukovanou.

Květy

Vyzveme přítomné, aby si vybrali květinu, která nám může připomenout to, za co jsme ve vztahu k zesnulým vděční. Provázíme opět slovem: „Květiny, které teď můžeme položit na hladinu, symbolizují to krásné, co jsme s našimi zemřelými zažili, vše dobré, co jsme od nich dostali a co jsme jim dali. Mohou nám připomenout společné zážitky, radost, lásku, chvíle vzájemnosti a všechny dobře překonané obtíže. Prosim, vezměte si kvítek nebo i víc a položte je na hladinu.“ Opět zařadíme chvíli ticha a necháme přítomné, aby si ji mohli prožít. Květiny často již v tuto chvíli překryjí všechny kameny. A je možné na to upozornit.

Oheň

Poslední symbol je oheň. Jeden od druhého rozsvěcíme připravené čajové svíčky a opět provázíme slovem: „Oheň přináší světlo a teplo. I malý pláminek dokáže rozehnat úplnou tmu. I malý pláminek dokáže rozhořet velký oheň. Je symbolem lásky a naděje. Stejně jako láska, když se rozděluje, přece ho neubývá. Proto se odedávna na hrobech našich zemřelých rozsvěcela světla.“ Nyní může každý rozsvítit svíčku a buď ji donést na hrob svých blízkých, nebo položit na připravenou nádobu. Čajové svíčky plavou a spolu s květy zcela pokryjí hladinu nádoby. Pokud je na to vhodná atmosféra nebo jsou přítomní lidé, kteří se vzájemně znají a důvěřují si, je možné je vyzvat i ke sdílení myšlenek, které je napadají.

Průvod

Zde může vzpomínání skončit. To naše hospicové vzpomínkové setkání v tuto

chvíli pokračuje průvodem se svícemi přes náměstí ke kostelu. Zahajujeme ho takto: „Světlo ukazuje poutníkům cestu domů, maják na pobřeží vede lodě do bezpečí. A nyní si můžeme rozsvítit další svíci, která nám bude symbolicky svítit na cestu. Na cestu vykročení ze vzpomínek k dalšímu životu. Půjdeme nyní průvodem ke kostelu. Tam se je možné od 18:00 účastnit bohoslužby za naše zemřelé anebo se již rozejít, každý jak chce a potřebuje.“

Během průvodu jde někdo v tichu, někdo si povídá. Při společné cestě často padají zábrany a pozůstalí se svěřují se svými pocity a prožíváním. Někdy se zastavíme i u morového sloupu a v krátké improvizované modlitbě vzpomeneme na všechny zemřelé obyvatele našeho města. Průvod končíme u kostela u venkovní sochy Panny Marie. Mluvím o tom, že i v tomto prostoru byl v minulosti hřbitov, a pomodlíme se Otče náš a modlitbu za zemřelé. Někteří potom zůstanou i na mši svatou. Většina odchází.

Ze zpětné vazby víme, že toto setkání je pro lidi důležité. Pro někoho je možná jen příležitostí opět se potkat s těmi, kdo pečovali o jejich milované. Jiným pomůže na jejich cestě v přijetí skutečnosti, že zde zůstávají bez milovaného člověka. Mnohých z nich se hluboce dotkne.

Je důležité se za setkání modlit a prosit Božího Ducha, aby se dotkl srdcí těch, kdo přijdou.

Monika Marková,
ředitelka Hospice sv. Štěpána v Litoměřicích

Snímky archiv Hospice sv. Štěpána

Biblické inspirace a texty

Žalm 23

Hospodin je můj pastýř, nebudu mít nedostatek. Na pastvách zelených pase mě, k vodám tichým mě přivádí. Duši mou občerstvuje, vodí mě po stezkách spravedlnosti pro jméno své. I kdybych šel údolím stínu smrti, nebudu se bát zlého, neboť ty jsi se mnou. Tvoje berla a tvá hůl mě potěšují. Prostíráš mi stůl před zraky protivníků, hlavu mi olejem potřááš, kalich mi po okraj plníš. Ano, dobrota a milosrdenství provázet mě budou všemi dny mého žití. Do Hospodinova domu se budu vracet do nejdelších časů.

Kniha moudrosti 3,1–3

Duše spravedlivých jsou však v Boží ruce a trýzeň smrti se jich nedotkne. V očích nemoudrých vypadali jako mrtví, v jejich skonu se spatřovala záhuba, v jejich odchodu od nás jejich zánik. Oni však jsou v pokoji.

1 Tesalonickým 4,13–14

Nechceme, bratři, abyste nevěděli o našich zesnulých. Nemusíte nad nimi truchlit jako jiní, kteří nemají naději. Ježíš, jak věříme, zemřel a vstal z mrtvých; právě tak věříme, že Bůh přivede s Ježíšem k životu i ty, kdo zesnuli v něm.

pro dušičkový čas

Kniha moudrosti 3,1–3

Duše spravedlivých jsou však v Boží ruce a trýzeň smrti se jich nedotkne. V očích nemoudrých vypadali jako mrtví, v jejich skonu se spatřovala záhuba, v jejich odchodu od nás jejich zánik. Oni však jsou v pokoji.

Římanům 8,38–39

Jsem si jist, že smrt ani život, andělé ani démoni, věci přítomné ani budoucí, žádná moc, výšina ani hlubina, ani nic jiného v celém stvoření nás nemůže oddělit od Boží lásky v Kristu Ježíši, našem Pánu!

Jan 11,25–26

Ježíš jí řekl: „Já jsem vzkříšení a život. Kdo věří ve mne, i kdyby umřel, bude žít. A každý, kdo žije a věří ve mne, neumře navěky. Věříš tomu?“

Dušíčkový večer: Zapal svíčku za své blízké

Někdo jde na hřbitov, jiný zapálí svíčku doma. Další hledá prostor, kde by mohl v klidu a bezpečí rozjímat o životě i smrti. Takové a podobné scénáře prožívají lidé kolem 2. listopadu. A právě pro tyto chvíle vznikl v kostele sv. Vavřince v Dlouhém Mostě Dušíčkový večer – zapal svíčku za své blízké. „Opisovat dovoleno“ – aneb: právě takovou akci můžete připravit i u vás v kostele nebo na hřbitově.

Od mše svaté k otevřenému prostoru pro všechny

Na začátku to byla klasická dušíčková bohoslužba – mše svatá a pobožnost na hřbitově. Přicházeli převážně lidé, kteří jsou v kostele pravidelně. Přes plakátky a pozvání se ale noví lidé objevovali jen zřídka. Reakce některých byla tehdy jednoduchá: „Kdo chce, ví, že se to koná.“ Jenže – je možné to tak nechat být?

Jako jáhen jsem si říkal, že je třeba zkusit lidem nabídnout něco jiného. Udělal jsem bohoslužbu slova a pozval je na hřbitov. Přesto mi mnozí říkali, že tomu, co se v kostele a na hřbitově děje, prostě nerozumí. Některé dokonce znepokojoval jazyk modliteb – zvláště modlitba za „odpuštění provinění a hříchů zemřelých“. Jedna maminka se mě tehdy zeptala: „Jaké hříchy mohl mít šestiletý syn, který zemřel na rakovinu?“ Tahle otázka mnou hluboce otřásla. Jako otec pěti dětí jsem její bolest i nepochopení cítil naplno. A právě tehdy jsem se rozhodl hledat jinou cestu.

večer – zapal svíčku za své blízké. Lidé začali přicházet nejprve nesměle, jen nakouknout. Ale postupně se z akce stala krásná tradice. Dnes druhého listopadu otevřeme kostel na dvě hodiny. Každý může přijít, zapálit svíčku, posadit se, ztišit a vzpomínout. Někteří zůstanou jen pár minut, jiní celé dvě hodiny. Přicházejí i rodiče s dětmi. Děti se ptají – na babičku, na nebe, na to, co je „po tom“. Jednoduché odpovědi, které dostanou, často osloví i dospělé. A právě v těchto chvílích se rodí to nejdůležitější – odvaha přijít, být, hledat smysl života a smrti beze strachu.

Otevřený kostel, otevřené srdce

Dušíčkový večer se stal místem, kde se setkávají lidé různého smýšlení, věřící i ti, kdo jen cítí potřebu ticha a světla. A možná právě o to v těchto dnech jde – otevřít dveře, rozsvítit svíčku, nabídnout naději. Protože vzpomínat nemusí znamenat truchlit. Může to být chvíle, kdy se v šeru listopadu rozhoří malý pláminek – symbol světla, které nikdy nezhasíná.

Michal Olekšák, jáhen ve farnosti Dlouhý Most

Salzburská inspirace

O rok později jsem byl v Salzburgu právě v dušíčkovém týdnu. Na dveřích tamního kostela visela jednoduchá pozvánka: „Otevřené dveře – přijďte zapálit svíčku za své blízké.“ Uvnitř vonělo kadidlo, zněly varhany a uprostřed kostelíka stála hliněná mísa s rozžhavenými uhlíky, do níž mohl každý přidat pár zrnec kadidla. Na lavicích ležely malé kartičky s krátkými texty plnými naděje a zamyšlení. Dobrovolnice tam tiše doplňovala lístky a s úsměvem vybízela, ať si je lidé klidně vezmou domů. Atmosféra byla tichá, otevřená a přívětivá. Tam jsem si uvědomil, že vzpomínka na zemřelé nemusí být uzavřená jen do církevních rituálů – může být pozváním pro všechny, kdo nesou v srdci vzpomínku.

Dušíčkový večer dnes

Po návratu jsem se rozhodl vytvořit podobný prostor i u nás – prostý, lidský a srozumitelný. Vznikl Dušíčkový

Snímky archiv farnosti Dlouhý Most

Víra v život věčný a vzkříšení těla patří k samotnému jádru křesťanského poselství. Každou neděli zazní v kostele z úst všech přítomných vyznání víry: „Věřím ve vzkříšení těla a život věčný.“ Není to jen jakási proklamace, ale vyjádření hluboké naděje, která provází církev od jejích počátků.

Už první křesťané se odlišovali od okolního světa svou jistotou, že smrt nemá v jejich životě poslední slovo. Odvolávali se na slova samotného Krista, apoštol Pavel píše Korint'ánům: „Jestliže Kristus nebyl vzkříšen, je vaše víra marná“ (1 Kor 15,17). Vzkříšení Krista je základní událostí, která otevírá cestu i vzkříšení všech lidí. Proto církev od počátku vyznává, že tělo, které nyní podléhá smrti, bude jednou proměněno a spojeno s nesmrtelnou duší.

Vzkříšení těla

Smrt znamená oddělení duše od těla. Ale Bůh, který stvořil člověka jako jednotu těla a duše, tuto jednotu obnoví. Vzkříšené tělo nebude pouhou kopií našeho pozemského těla, ale bude oslavené, nesmrtelné a prostě utrpění.

Křesťanská naděje nespočívá v nekonečném prodlužování pozemského života, ale v účasti na Božím životě. Říká se tomu nebe, není to však obloha nad hlavou, ale společenství lidí s Bohem, v němž každý jeden člověk bude prožívat plnost lásky a pravdy. Nauka katolické církve hovoří také o očistci – procesu očistění, který připravuje duši na tuto plnost. Součástí křesťanského učení je také peklo. Nikoliv pohádkové podzemí plné ohňů, kot-

lů a čertů, ale jedná se o stav definitivního odloučení od Boha pro ty, kdo jeho lásku svobodně odmítli.

Život věčný je tedy především společenství s Bohem. Je to naplnění touhy, kterou v sobě nese každý člověk: touhy po lásce, po pravdě a po věčném domově.

Co říká Katechismus katolické církve?

● **Vzkříšení těla:** „Při smrti se duše odděluje od těla; při vzkříšení Bůh dá našemu proměněnému tělu, aby se znovu spojilo s naší duší.“ (KKC 997)

● **Život věčný:** „Život věčný je tedy život s Bohem; je to blažené vidění, v němž člověk vidí Boha takového, jaký je.“ (KKC 1023)

● **Nebe jako společenství s Bohem** „Ti, kdo umírají v Boží milosti a přátelství a jsou dokonale očištěni, žijí navždy s Kristem. Jsou navždy podobní Bohu, protože ho vidí takového, jaký je, tváří v tvář.“ (KKC 1023) Nebe je tedy stav blaženého patření na Boha (visio beatifica), nikoli jen „místo“.

● **Společenství svatých** Nebe je také společenství všech, kdo jsou sjednoceni s Kristem: andělů, Panny Marie, svatých i všech věrných, kteří dosáhli cíle. (KKC 1024–1025)

● **Nebe jako naplnění touhy člověka** Člověk byl stvořen pro společenství s Bohem, a proto je nebe naplněním nejhlubší lidské touhy po pravdě, lásce a štěstí. (KKC 1024–1026)

● **Nebe jako dar a milost** Nebe není lidský výkon, ale Boží dar, který je umožněn Kristovým vykupitelským dílem. (KKC 1026)

● **Očistec:** „Ti, kdo zemřeli v Boží milosti a přátelství, ale ještě nejsou dokonale očištěni, procházejí po smrti očistcem.“ (KKC 1030)

● **Peklo:** „Základní trest pekla spočívá v definitivním odloučení od Boha.“ (KKC 1035)

Život věčný
a vzkříšení těla –
naděje křesťana

Symbolika světla v katolické tradici

Světlo je jedním z nejstarších a nejvýznamnějších symbolů. V katolické liturgii i duchovní praxi představuje světlo Boží přítomnost, pravdu, život a naději.

Už Starý zákon popisuje, podobně jako apoštol Pavel, Boha jako toho, kdo „bydlí v nepřístupném světle“ (1 Tim 6,16), a světlo pak jako odlesk jeho slávy. V příbězích izraelského národa se objevují obrazy Božího zjevení prostřednictvím světla: hořící keř, ohnivý sloup vedoucí Izraelity pouští nebo oheň sestupující na Sinaj.

V Novém zákoně se symbolika světla ještě prohlubuje. Ježíš Kristus se označuje za „světlo světa“ (Jan 8,12), které přináší lidem poznání, spásu a nový život. Evangelium podle Jana začíná slovy: „Světlo ve tmě svítí a tma ho nepohltí“ (Jan 1,5). Světlo zde není jen fyzikálním jevem, ale především duchovní skutečností, která odhaluje pravdu, zahání temnotu hříchu a vede člověka k Bohu.

Velikonoční svíce: paškál

Při bohoslužbách, v liturgii, se světlo objevuje v mnoha podobách. Nejvýraznějším symbolem je paškál, velikonoční svíce, která se poprvé zapaluje při obřadech velikonoční vigilie. Paškál symbolizuje vzkríseneho Krista – světlo, které přemohlo temnotu smrti. Jeho plamen se při velikonoční noci postupně rozděluje mezi věřící, kteří si zapalují své svíce, čímž se vyjadřuje účast na Kristově světle.

Věčné světlo

Dalším významným prvkem je prakticky v každém (užívaném) kostele věčné světlo. Svítí obvykle v červeném skle před svatostánkem a označuje přítomnost Krista. Je to tichý, ale trvalý znak Boží blízkosti.

Svíce na oltáři pak doprovázejí slavení bohoslužby, zejména při čtení evangelia, kdy světlo symbolizuje Boží slovo jako světlo pro lidský život.

V katolické tradici se světlo používá také při křtu. Zapálená křestní svíce je předávána nově pokřtěnému (nebo jeho rodičům dítěte či kmotrovi) jako znamení, že přijal Krista – světlo

světa – a má žít jako „dítě světla“. Podobně při pohřbu svíce připomíná naději na věčný život, který Kristus přislíbil těm, kdo v něj věří.

Dušíčkové svíčky

A právě zde se symbolika světla dotýká svátku Dušíček – Památky všech věrných zemřelých, slavené 2. listopadu. V tento den se církev modlí za duše zemřelých, zejména za ty, kteří ještě procházejí očistcem. Zapalování svíček na hřbitovech je nejen výrazem vzpomínky, ale i hlubokým duchovním gestem. Plamínek svíčky symbolizuje naději na věčný život, modlitbu za zesnulé a spojení mezi světem živých a mrtvých.

Svíčka na hrobě není jen dekorací. Pro mnohé je to tiché vyznání víry, že smrt nemá poslední slovo. Že duše našich blízkých žijí dál – v Bohu, v paměti, v lásce. V temném listopadovém podvečeru se hřbitovy rozzáří stovkami malých světél, které vytvářejí atmosféru ticha, úcty a naděje. Pro mnohé je to chvíle, kdy se zastaví, zavzpomínají, pomodlí se – nebo jen tiše postojí.

Smrt se často odsouvá na okraj života. Dušíčky přinášejí možnost znovu se s ní setkat – ne jako s koncem, ale jako s přechodem. A v pokoji. Světlo svíčky nám připomíná, že i v temnotě může být přítomna láska, víra a pokoj.

Světlo v barvách

Liturgické barvy rovněž odrážejí symboliku světla. Při bohoslužbě

odívá kněz roucha různé barvy. Bílá je barva světla, která se používá při slavnostech, svátcích Panny Marie, andělů a svatých, kteří nezemřeli mučednickou smrtí. Vyjadřuje radost, čistotu a vítězství světla nad temnotou. Naopak fialová se používá v období postu, adventu, při pohřbech i při Dušíčkách: značí očekávání a tichou naději – nikoliv temnotu jako černá.

Světlo má i praktický význam – bohoslužby se v prvních stoletích, kdy se křesťané začali scházet - často konaly v noci (tajně kvůli pronásledování), a tak svíce sloužily k osvětlení. Postupně však získaly hlubší symbolický rozměr. Už sv. Jeroným (4. stol.) zmiňuje světlo jako výraz úcty při čtení evangelia nebo uctívání ostatků mučedníků.

V duchovní rovině světlo připomíná, že křesťan je povolán být „světlem světa“ (Mt 5,14). Má svým životem odrážet Boží dobrotu, pravdu a lásku. Světlo tedy není jen praktickou záležitostí, vnějším symbolem, ale výzvou k vnitřní proměně. Znamená být pro druhé oporou, nadějí, zdrojem laskavosti – i když člověk sám prochází temnotou.

Ať už hoří svíce na oltáři, na hrobě nebo doma v tichu večera, zůstává univerzálním symbolem, který oslovuje srdce. V době Dušíček je to světlo vzpomínky, víry a naděje, že láska přetrvává až za hranici smrti.

Jiří Nývlt

Zdislava – časopis litoměřické diecéze

Vydavatel: Biskupství litoměřické. **Adresa redakce:** Biskupství litoměřické – diecézní časopis Zdislava, Dómské náměstí 9/9, 412 88 Litoměřice (zdislava@dltm.cz).

Redakce: Jiří Nývlt (nyvlt@dltm.cz). **Grafická úprava:** Miroslav Zelenka. **Tisk:** Tiskárna PRIMA, s. r. o. (zelenka@primatisk.net).

Objednávky a distribuci zajišťuje Biskupství litoměřické (zdislava@dltm.cz), tel.+420 734 871 023

Redakce si vyhrazuje právo na neuveřejnění a krácení příspěvků. Registrace MKČR E7397. ISSN 1211-3042 © Biskupství litoměřické

Hledáte Boha?

Jsou tu lidé, kteří pomohou

Pokud patříte k lidem, kteří se narodili do prostředí, kde Boha nikdo nezná, a neřešili, jestli je něco „nad námi“, a pak jste o něj někde na životní cestě „zakopli“, jsou tu lidé, kteří vám pomohou najít cestu.

Dohromady se dala parta lidí, kteří jsou připraveni v takové orientaci pomáhat. K ničemu vás nebudou nutit, o ničem přesvědčovat. Připravený pro vás je svobodný kontakt v prostředí internetu a nalézt jej můžete na hledamboha.cz. „Naším posláním je umožnit každému návštěvníkovi tohoto webu udělat další krok při hledání. Hledání životních odpovědí, hledání víry a toho, co nás přesahuje. Jsme křesťané, ale můžete s námi mluvit o jakémkoliv pohledu na Boha, o kterém přemýšlíte. Spolupracujeme pouze s křesťanskými církvemi a nespolečujeme s nezdravými společenstvími typu sekt. Přejeme si srozumitelně v online prostoru prezentovat křesťanskou víru. Našich více než čtyřicet vyškolených, průvodců se v rámci projektu věnuje zhruba dvěma stovkám lidí, kteří se nám každý měsíc ozývají ať už prostřednictvím online kurzů, e-mailu nebo sociálních sítí,“ vysvětluje Marek Chvátal, ředitel projektu hledamboha.cz.

Pokud jste si připustili nebo všimli, že může být „něco nad námi“, že svět nevznikl náhodou, že možná nejsme jen shluk atomů a že není jen tento život a smrtí vše nekončí, je tento projekt právě pro vás.

Nabízí několik forem kontaktu:

Online kurzy zdarma

Nabízí bezplatně několik kurzů, které umožní projít si texty, videa a dojít k zamyšlení. V kurzu je možné také komunikovat s průvodcem.

Osobní online průvodce

Témata ohledně víry a věcí, které nás přesahují, je dobré s někým probírat. Pro zájemce je připravena možnost spojit se s proškolenými online průvodci.

Inspirace

Inspirace při hledání životních odpovědí. Připravena jsou videa lidí, kteří udělali další krok ve světě víry, články nebo OMG show na streamu.

Kdo to je průvodce?

Osobní online průvodce je tu pro každého, aby jej doprovodil na

duchovní cestě. Rád pomůže hledat odpovědi na duchovní otázky, nasměrování v řešení osobních problémů nebo podpoří modlitbou. Je to vyškolený dobrovolník, křesťan. Získat osobního online průvodce nic nestojí - vše je zdarma. Komunikace s průvodcem respektuje časové možnosti a individuální potřeby. Pokud s ním budete chtít sdílet osobní informace, může lépe pomoci. Je ale na svobodě každého zůstat i zcela v anonymitě.

Jaké jsou hodnoty projektu hledamboha.cz?

Laskavost

Láska k druhým, odvozená z Boží lásky k lidem, motivuje tuto službu i komunikační styl. Vede k laskavému přístupu bez souzení, porozumění příběhu člověka s ohledem na kontext jeho života, pokore, zodpovědnosti a otevřenosti vůči zpětné vazbě.

Srozumitelnost

S uvědoměním vlastních omezení v pochopení Bible ti to lidé věří v pravdivost Ježíšova učení (evangelia). Jejich cílem je pomoci lidem se zorientovat v množství často zavádějících informací o křesťanství. Skrze osobní konverzace chtějí bořit předsudky a mýty zabývané v českém prostředí. Snaží se komunikovat srozumitelně, vyhýbají se „církvečnickému žargonu“ a učí se mluvit jazykem současné generace.

Dostupnost

Jsou k dispozici online pro každého, kdo se rozhodne „ozvat“. Snaží se reagovat rychle a zodpovědně pracovat s problémy se specifickými projevy lidí. Vytváří prostor, který je snadno přístupný a respektuje anonymitu uživatelů. Obsah poskytují zdarma.

Chtěli byste začít číst Bibli?

Můžete si také napsat o Nový zákon v jednoduchém a čtivém překladu a lidé z projektu hledamboha.cz vám ho zdarma (včetně poštovného) pošlou prostřednictvím Zásilkovny.

ZAPAL SVÍČKU

**PŘIJĎTE SPOLU S NÁMI
VZPOMÍNAT NA ZESNULÉ**

- PŘÁTELE
- ČLENY RODINY
- ZNÁMÉ
- NEZNÁMÉ

KDE:

KDY:

**TICHÁ VZPOMÍNKA A MODLITBA ZA TY,
KTERÍ NÁS PŘEDEŠLI
SVÝM ŽIVOTEM.**

SRDEČNĚ ZVE:

